

Вчена Т. Дороніна визначає такі завдання гендерного літературознавства: дослідження особливостей гендерної натури літературної творчості, її системи образів; вивчення специфіки прояву жіночої та чоловічої сексуальності в літературі; руйнування гендерних стереотипів у тлумаченні літературних творів; аналіз особливостей жіночої творчості, «жіночої мови»; дослідження своєрідності сприйняття життєвих явищ жінками та чоловіками, їх відображення в автобіографічному жанрі [2].

Варто також зазначити, що у гендерному літературознавстві дослідниці та дослідники часто стараються відійти від феміністичної критики, вважаючи її однобічною та методологічно застарілою, вказуючи на важливість паритетного прочитання фемінності-маскулінності та аполітичності досліджень, відкритості до нових підходів інтердисциплінарності (психоаналітичних, постколоніальних, антропологічних, квір тощо). Таким чином, наявність гендерної складової в процесі аналізу літературних творів, дозволить всесторонньо та більш об'єктивно провести дослідження закономірностей поступу літературного процесу в історичному розрізі.

Література

1. Агеева В. Гендерна літературна теорія та критика. *Основи теорії гендеру*: навчальний посібник / відп. ред. М. Скорик. Київ : К.І.С., 2004. С. 426–445.
2. Дороніна Т. О. Гендерний напрямок у літературознавстві: теоретико-методологічні основи та практика інтерпретацій. *Гендерний розвиток у суспільстві*: конспекти лекцій / відп. ред. К. М. Левковський. Київ : Фоліант, 2005. С. 283–351.
3. Зборовська Н. В. Психоаналіз і літературознавство. Київ : Академвидав, 2003. 392 с.
4. Золотухина О. Гендерные исследования. *Психологизм в литературе*: пособие. Гродно : ГрГУ, 2009. 179 с.

УПРОВАДЖЕННЯ СПІЛЬНОГО ПЕРЕБУВАННЯ ДІВЧАТОК І ХЛОПЧИКІВ У ЛІТНІХ КОЛОНІЯХ ХАРКІВСЬКОГО ТОВАРИСТВА ПОШИРЕННЯ В НАРОДІ ГРАМОТНОСТІ (1869–1920 рр.)

Світлана ЛУПАРЕНКО

**Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
svetlana.luparenko@gmail.com**

Ірина ЛУПАРЕНКО

**Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
irinaluparenko@yandex.ua**

Харківське товариство поширення в народі грамотності (Товариство) – організація української інтелігенції, яка існувала з 24 березня 1869 р. до 1920 р. з метою поширення освіти серед народу. Товариство організовувало свою роботу з дітьми в декількох напрямках, а саме: видавнича діяльність; просвітницька діяльність; опіка, захист і оздоровлення [2; 5; 7].

Слід зазначити, що найбільш популярним і дієвим видом дитячого відпочинку й оздоровлення у досліджуваній період було перебування дітей у літніх колоніях, які зазвичай організовувалися при народних училищах для учнів закладу з метою надання можливості слабким дітям із незаможних сімей зміцнити своє здоров'я в сільських умовах, набратися сил для подальшого, більш посиленого і безперешкодного проходження курсу навчання. Утім, педагоги і лікарі Харківського товариства поширення в народі грамотності не лише здійснювали оздоровлення дітей у літніх колоніях, але й займалися їхнім вихованням і навчанням, а також досліджували стан їхнього фізичного, психічного та соціального здоров'я.

Загалом у Харкові силами різних товариств працювало: у 1897 р. – одна літня колонія для хлопців (на станції «Березівські мінеральні води»), у 1898 р. – дві колонії, у 1899 р. – три колонії, у 1900 р. – дві колонії (селища Гаврилівка і Солоницівка), у 1901 р. – дві колонії на 79 дітей, у 1903 р. – дві колонії на 141 дитину (селища Ракітне і Шахове), у 1905 р. – дві колонії на 93 дітей, у 1906 р. – одна колонія на 154 дитини, у 1907 р. – одна колонія на 137 дітей, з 1908 р. – одна колонія на 102 дитини [3]. У літніх колоніях діти перебували зазвичай 2–3 тижні, але термін їхнього перебування міг змінюватись відповідно до рекомендацій лікарів.

Спочатку створювалися окремі колонії для дівчат і хлопців (так, у 1900 р. учні шкіл Харківського товариства поширення в народі грамотності спрямовувалися до різних колоній: 22 дівчинки – до Гаврилівки і 21 хлопчик – до Солоницівки. Починаючи з 1903 р., функціонували спільні колонії [4]), що сприяло «благодворному обміну деякими душевними особливостями між хлопцями і дівчатами» [2, с. 4]: хлопці демонстрували дівчатам більшу рішучість, ініціативу і сміливість, а дівчата – господарчі навички, навички догляду за собою, терплячість, м'якість, лагідність. Це сприяло формуванню у дітей обох статей різних навичок, зокрема, комунікативних і соціальних. У колоніях дівчатка і хлопчики жили в окремих кімнатах-спальнях.

Особлива увага в літніх колоніях приділялася формуванню гармонійних взаємин між дітьми обох статей, бо зазвичай хлопчики презирливо дивилися на дівчат, які, у свою чергу, сприймали їх як грубіянів і забіяк. З метою побудови гармонійних взаємостосунків, вихователі залучали дівчаток і хлопчиків до спільної діяльності (ігри, малювання, збирання ягід та урожаю); формували певні традиції в колективі (при від'їздах діти дарували одне одному на згадку різні речі з ініціалами, виготовлені власноруч) [1]. На думку завідувача колонією, це сприяло зміні ставлення дітей одне до одного, і хоча спільна діяльність «зводилась у хлопців не до зміни погляду і ставлення до дівчат у цілому, а до окремих особистих симпатій, ... сума цих симпатій немов створювала картину, у якій були відсутні ворожнеча і різниці між хлопчиками і дівчатками» [1, с. 12]. Водночас, заняття ручною працею відрізнялися: дівчата займалися шиттям, в'язанням і вишиванням, а хлопці – роботою по дереву [6].

Лікарі й педагоги у літніх колоніях досліджували також особливості фізичного розвитку дітей обох статей (так, серед колоністів, які поступили до

колонії в 1911 р., 57,8 % дівчаток і 45,4 % хлопчиків мали вагу, нижчу за норму; 26,5 % дівчаток і 25,4 % хлопчиків – зріст, менший за норму; 75,0 % дівчаток і 60,0 % хлопчиків – окружність грудей, меншу за середню норму [4]). Крім того, вивчали психологічні особливості дівчаток і хлопчиків. Зокрема, завідувач колонії наводив приклади різних видів діяльності, якими захоплювалися діти різного віку: дівчаткам 7–9 років було до вподоби грати з ляльками, а дівчата 12–14 років полюбили читати; загалом дівчаткам подобалися мирні, спокійні ігри, тоді як хлопчикам – активні та бойові. Водночас працівники колонії зазначали, що дівчата пом'якшували грубість хлопців, тому вони ставали більш тихими, скромними; чим більше дівчат було в колонії, тим легше було нею керувати [1].

Отже, дитячий колектив у літніх колоніях був особливим світом зі своїми власними традиціями та звичками. Запровадивши спільне перебування у колоніях дівчаток і хлопчиків, персонал закладу отримав можливість досліджувати специфіку міжособистісних стосунків між дітьми обох статей, вивчати й порівнювати дані про їхній фізичний і психічний розвиток.

Література

1. Харківське товариство поширення в народі грамотності (1869–1920 рр.). *Державний архів Харківської області*. Ф. 200. Оп. 1. Спр. 315. 43 с.
2. Харківське товариство поширення в народі грамотності (1869–1920 рр.). *Державний архів Харківської області*. Ф. 200. Оп. 1. Спр. 364. 50 с.
3. Харківське товариство поширення в народі грамотності (1869–1920 рр.). *Державний архів Харківської області*. Ф. 200. Оп. 1. Спр. 365. 7 с.
4. Харківське товариство поширення в народі грамотності (1869–1920 рр.). *Державний архів Харківської області*. Ф. 200. Оп. 1. Спр. 384. 26 с.
5. Харківське товариство поширення в народі грамотності (1869–1920 рр.). *Державний архів Харківської області*. Ф. 200. Оп. 1. Спр. 396. 59 с.
6. Харківське товариство поширення в народі грамотності (1869–1920 рр.). *Державний архів Харківської області*. Ф. 200. Оп. 1. Спр. 415. 96 с.
7. Харківське товариство поширення в народі грамотності (1869–1920 рр.). *Державний архів Харківської області*. Ф. 200. Оп. 1. Спр. 457. 60 с.

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Ганна РЕГО

**Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти,
anna.reho26@gmail.com**

Олександра РЕГО

**Ужгородський національний університет,
reho.olexandra@gmail.com**

Гендерна рівність є однією з важливих детермінант, що визначає здоров'я населення та розвиток суспільства, отож, політика у сфері охорони здоров'я має бути спрямована на задоволення потреб як чоловіків, так і жінок [1]. За